

Huumorin varjolla

Filosofiaa pidetään herkästi ikävyydyttävänä ja raskasmielisenä ja filosofeja niin vakavina, että he totisuuttaan melkein halkeavat ennen kuin muuttuvat vitseiksi, jotka eivät naurata ketään. Mutta kun *El Paisin* Joseba Elola hankkiutui helmikuussa Madridissa vierailleen Roger-Pol Droit'n juttusille, hän sai kuulla, ettei filosofia menetä mitään, vaikka se välillä valitsisikin kevytmielisen äänensävy.

Droit sanoo, että tärkeistä asioista voi vallan mainiosti puhua kepeästi ja viihdyttävästi, vaikkeivät hänen esimerkkiluettelonsa Lukianos Samosatalainen, Voltaire, Diderot ja Wittgenstein varsinaisesti ole niitäneet mainetta vitsien laukojina. Monet kun ovat kutsutut mutta harvat valitut. Filosofalle ei ole Droit'n mielestä tarpeen niinkään vakavuus kuin ällistys, sillä ihmettely panee katsomaan asioita uudesta vinkkelistä. Ajatteleminen ei ole tuloksiin pääsemistä vaan näkökulman vaihtamista.

Droit'n hymy hyytyi, kun Elola sanoi ihmisten kaipaavan filosofeilta neuvoja onnen tai elämän tarkoituksen etsimisessä. Droit höyhensi pohjoisamerikkalaisen kestopuhokulttuurin, sillä hänen mukaansa alituinen onnen etsiminen saa aikaan vain sen, että ihmiset etsivät elämästään vikoja aamusta iltaan. Kenkä puristaa siitä, ettei ole olemassa elämää ilman ahdistusta ja huolia, eikä yltiöhilpeä käsien polviin lyöminen ole Droit'n mukaan edes kiintoisaa. Hänen katsannossaan ihmisiä vain pidetään kurissa ja nuhteessa pakottamalla heidät onneen vaikka väkisin.

Ranskalaiset luokkakuvassa

Myriam Boukhobza hyödynsi *Libération*-lehden blogialustaa huhtikuun alussa yhteiskuntafilosofi Chantal Jaquet'n haastatteluun. Spinozan tuntijana maineikas Jaquet on julkaissut röykykiön Spinoza-tutkimuksia, mutta viimeisimmässä teoksessaan *Les transclasses ou la non-reproduction sociale* (2014) halu parannella Pierre Bourdieu'n teorioita on ajanut hänet sosiaalisen liikkuvuuden kysymysten pariin.

Savoijilaisköyhälistöstä pariislaisprofessoriksi karhoillut Jaquet katsoo, että suurimmat esteet yhteiskunnalliselle liikkuvuudelle ovat taloudellisia. Hallitseva talouseliitti pelkää hänen mukaansa sekä yhteiskunnallisia mullistuksia että alaluokan nousua, joten se rajoittaa köyhien mahdollisuuksia päästä elämässä eteenpäin. Samaan aikaan monet perheet ja koulut tekevät parhaansa, etteivät lapset joutuisi tekemisiin väriiden sosiaaliluokkien kanssa. Jaquet korostaa, ettei halveksitulla alaluokalla yksinkertaisesti ole mahdollisuuksia tehdä elämäntalintoja, ja niin köyhien kyykyttäminen osoittautuu olemassa olevia yhteiskuntarakenteita tukeväksi tyhjäksi moralismiksi. Ranskalainen yhteiskunta hahmottuu konservatismiin ja näennäisdemokratian liitoksi.

Mutta sosiaalisella liikkuvuudella on myös henkilökohtainen puolensa. Yksilö, joka siirtyy sosiaaliluokasta toiseen, joutuu yhtäältä luopumaan osasta entisiä tottumuksiaan ja toisaalta omaksumaan vieraita käyttäytymistapoja. Lopputuloksena on, ettei hän ole kotonaan missään. Ei ihme, ettei tilanne Jaquet'n mukaan kohene kuin kokonaisvaltaisilla yhteiskunnallisilla parannuksilla.

Odottamaton ja odotettu

Lehtijutuissa tähän törmää alituisen: ensimmäisessä kappaleessa kirjoittaja esittää väitelauseen ja keskittyy sitten osoittamaan sen huteraksi.

Kirjailijassa (1/2015) kustannusihminen Timo Ernamo aloittaa: ”Jos odottaa jotain tapahtuvaksi ja haluaa olla varma odotuksen täyttymisestä, kannattaa odottaa kuolemaa. Se tapahtuu kyllä. Kaikkeen muuhun odottamiseen liittyy epävarmuus.”

Kolumninsa lopussa Ernamo kuitenkin toteaa, että ”kuolema tulee odottamatta”. Jotakin siis on tapahtunut tässä välillä, mutta mitä? Elämä. Kuolema on vähän kuin kustannusmaailma, jossa kuolemma odotetaan sitä ja tätä, paljon ja enemmän, tähtikirjailijaa, tähtitulosta ja vähän krapulaakin. Silti menestykset tulevat odottamatta, ja Ernamon mukaan juuri se on kustantajan elämän suola. Menestys saapuu siis kuoleman lailla. Kuolema on elämän suola.

Koska vain odotettu odottamaton on varmaa, ei kannata odottaa, onhan odotettu kuitenkin odottamatonta. Ja vähän yleisemminkin: ”Yleensä ei kannata odottaa mitään, kannattaa toimia.” Siksi siis kustannusmaailmassakin toimitaan.

Ja tämäkin juttu alkoi väitelauseella.